

Bemærkninger til Forslag til Nationalparkplan 2019 – 2025 for Nationalpark Vadehavet

Bestyrelsen for Nationalpark Vadehavet har med det fremsendte debatoplæg skabt et godt redskab for styring af nationalparken de næste seks år. Rapporten giver grundlag for en positiv udvikling af nationalparken.

Danmarks Naturfredningsforening (DN) takker for muligheden for at komme med ideer. Foreningens bidrag sker med udgangspunkt i, at det vigtigste formål med nationalparken er at bevare, styrke og udvikle naturen.

DN mener, at Nationalpark Vadehavets vision, mission og overordnede formål mere tydeligt skal præge den kommende nationalparkplan, og dermed være styrende for de aktiviteter og projekter som der kan arbejdes med og støttes op om.

Hvis vision om at *"Nationalpark Vadehavet er internationalt kendt som et enestående marks-, gest- og tidevandsområde med værdier i verdensklasse. Nationalparken benyttes, beskyttes og udvikles i et bæredygtigt samspil mellem natur og mennesker"*, skal være Nationalpark Vadehavets ledestjerne, er der i langt større grad behov for at arbejde for at beskytte og styrke disse verdensklassenaturværdier. De indsatser og projekter der prioriteres i nationalparkplanen skal derfor medvirke til at beskytte og styrke naturværdierne.

Herunder er DNS kommentarer og ændringsforslag til selve debatoplægget.

Generelle forslag.

Der bør lægges vægt på, at nationalparken og nationalparkbestyrelsen skal arbejde som en fondsbestyrelse. DN foreslår derfor, at de nuværende driftsopgaver man har bundet sig til bør ophøre.

Det er en vigtig opgave at sikre nationalparken. DN imødeser derfor at en samlet bestyrelse også fremadrettet står sammen om synligt og aktivt at forsvare nationalparkens arealer og interesser, når der sker uønskede indgreb, som det fx blev set med Natura 2000 områderne der planlægges udtaget. Planen bør også i højere grad lægge op til flere arts- og naturspecifikke projekter, som der var god erfaring med i første planperiode.

Hvis der planlægges aktiviteter i eller omkring nationalparken, der umiddelbart eller med tiden kan komme til at skade eller ændre på naturen i parken, anser DN det for særligt vigtigt, at bestyrelsen reagerer med rettidig henvendelser til myndighederne. Det vil fx være rimeligt, at nationalparken går aktivt ind i sagen om udbygningen af Esbjerg havn – en udbygning som sandsynligvis kommer til at betyde en uønsket reduktion af arealet i Nationalpark Vadehavet.

Nationalparken har i samarbejde med verdensarvsområdet vedtaget at arbejde med bæredygtig udvikling. Her skal der fokuseres på tre ben: Miljømæssig, socialt og økonomisk udvikling. Der kan også overvejes at tage en juridisk dimension med i arbejdet. Planen bør forholde sig til alle dimensionerne i bæredygtig udvikling. Hidtil har der været en tendens til at den økonomiske dimension bliver opprioriteret og den at miljømæssige og naturmæssige kvalitet i nationalparken får en sekundær betydning. Dette er uheldigt også set i lyset af Rigsrevisionens rapport. DN opfordrer derfor til, at der ændres på denne prioritering.

Der er behov for at sandsynliggøre, hvordan et projekt kan bidrage til at styrke naturværdier på kort og langt sigt. Samtidig er der brug for en systematisk og professionel monitoring af naturværdierne og evaluering af projekternes positive såvel negative effekter på naturen.

I evalueringsrapporten fokuseres på "kapacitetsopbygning". Det er uden tvivl en god idé, når bevidstheden om en nationalpark skal opbygges, men her i 2. planlægningsperiode bør der udvikles andre metoder, der arbejder med at udvikle beboere og lodsejeres indstilling til at være en del af et værdifuldt naturområde. DN anbefaler at tænke nationalparkens bestyrelse og forvaltning ind i en "forandringsagent rolle".

Bor man i Vadehavet betyder det, at man skal lære at leve med og i de forhold Vadehavet nu engang tilbyder. Det betyder også, at borgerne må leve med en dramatisk og dynamisk natur. Det kan det ind imellem knibe med, hvilket ses på tendens til at kalde på kystbeskyttelse fordi kysten eroderes. Men i Vadehavet må borgerne huske at leve med dynamikken og sætte pris på den. Det er både det nemmest og også det, som gør livet i Vadehavet interessant. Det bør fremgå tydeligt i planen, at kystbeskyttelse og gravning i vandrende vader, ikke kan foregå i nationalparken.

Konkrete aktivitetsforslag.

Inden for afgrænsningen af Nationalpark Vadehavet er der en del private haver. DN savner, at der er visioner for hvordan private haver kan bidrage til at udvikle og forbedre biodiversiteten i parken. Der kan for eksempel være fokus på, at haver kan blive til gode levesteder for insekter.

Der er mange grønklit dale på Rømø og Fanø. Den specielle klitflora i dem vil have gavn af en hjælpende hånd. F.eks. grønklitdalen lige syd for Lakolk på Rømø.

Se også Bilag 1, hvor DN Esbjerg præsenterer 2 konkrete bud på forslag til aktiviteter.

Indsatsområde 1. Natur og landskab

Nationalpark Vadehavet har samlet de 3 første målsætninger fra nationalparkbekendtgørelsen som et samlet indsatsområde. DN mener, at det er vigtigt, at dette indsatsområde får en langt større vægtning i den kommende planperiode. Naturen må ikke blot udgøre 1/6 del af nationalparkens budget og arbejdsindsats. Den bør udgøre mindst 40 % og de øvrige fem indsatser 5-10 % hver.

DN støtter op om de to eksisterende samarbejdsprojekter om at udvikle Mandø's natur og forbedring af naturen i Tøndermarsken. DN opfordrer Nationalpark Vadehavet til at anvende disse to nye store naturindsatsområder som "læringsmiljøer" til at udvikle og sikre monitorering og evalueringen af naturværdier.

Derudover kan nationalparken samarbejde med Esbjerg Kommune, Den Danske Naturfond, Naturstyrelsen og Mandøboerne om udvikling af Mandø's natur, men også rekreativ infrastruktur samt bæredygtige turisme- og fødevareroplevelser på Mandø. Der kan ske samarbejde med Tøndermarsk Initiativet om forbedring af naturen, især ynglende engfugle og snæbel, men også med formidling, ruter og stier. Ligeledes kan der indgås et samarbejde med Esbjerg Kommune, for at få udarbejdet en plan for naturen på Fanø - lige som det gøres på Rømø.

DN er enige i, at der som en ny indsats skal udarbejdes en oversigt over værdifuld og sårbar natur. Denne skal vel ses i sammenhæng med forslag til indsatser der kan bevare natur, landskab og særlige arter?

Indsatsområde 2. Kultur og kulturhistorie

Gennem tiderne er der i Vadehavsregionen udviklet et forfinet samspil mellem naturbetingelserne i området og de mennesker der levede der. Vadehavets befolkning tilpassede sig naturbetingelserne og forandrede også på dem med den teknologi, som nu engang var til rådighed. Det er blevet til det vi i dag betragter som værdifulde kulturmiljøer og kulturlandskaber.

Kulturmiljøerne skal bevares. Det er en væsentlig opgave for nationalparken. Men den ånd som skabte kulturmiljøerne skal også bevares (eller genopdages). Kun på den måde giver det mening at lave en nationalpark med

natur og mennesker. Hvis det ikke sker, så vil væsentlige natur- og kulturmiljøer forsvinde.

Eksempler på samspillet som måske skal genlæres:

- Vadehavet dynamik skaber forandring – geologiske tilstande nedbryder og opbygger. Begynder kysten at eroderes, er det en naturlig tilstand, som ikke straks skal resultere i kystbeskyttelsesforanstaltninger.
- Ændres anløbsmulighederne til de mindre og gamle anløbssteder, så er det naturens gang i Vadehavet. Det skal meget væsentlige samfundsøkonomiske begrundelser til for straks at begynde at lave nye sejlrender.
- At engene i nationalparken begynder at blive våde er også "naturligt". Det bør ikke straks resultere i krav om grøftegravning, dræning, vandløbs regulering o.a.

Indsatsområde 3. Friluftsliv

Der beskrives en målsætning (nr. 7) om, at særligt sårbare naturområder skal beskyttes mod slitage og forstyrrelser gennem formidling og planlægning af zoner, stiforløb m.v. Dette kan DN kun bakke op om.

DN mener at nationalparkplanen skal uddybes så den i højere grad skal sandsynliggøre hvordan de friluftsliv og turisme projekter, som nationalparken indgår i eller støtter, bidrager til en bæredygtig udvikling. Her må det være af afgørende betydning, at projekttiltagene i særlig grad bidrager til at styrke de naturværdier i verdensklasse, som fremhæves i visionen.

DN er enig i at visitor management, dvs. styring hvor man gerne vil have gæster og hvor de ikke bør være, er vigtig, især for kunne leve op til målsætning nr. 7.

DN mener ikke det nationalparkens opgave aktivt at bidrage til flere besøgende både efterår, vinter og forår. Denne sæsonudvidelse kan vente og nationalparken bør i stedet fokusere på, hvordan visitor management kan anvendes i højsæsonen således at naturen ikke belastes unødigt.

DN bakker op om udviklingen af Code of conduct og at denne kobles med visitor management, dvs. styring af gæster og brugere i nationalparkens område med særligt fokus på følsomme naturområder og hensyn til lokalbefolkningen.

Nationalpark Vadehavet efterspørger i debatoplæg forslag og ideer til indsatser som udvikler ruter, stier og rekreative støttepunkter. DN mener, at Code of conduct og en bæredygtig vistormanagement skal opprioriteres og være på plads inden nye tiltag iværksættes.

DN mener ikke, at nationalparken skal arbejde for at flere kan komme ud og opleve nationalparken og Verdensarven før Code of conduct, visitormanagement mv. er på plads, og kan danne grundlag for nye tiltag.

DN mener, at nationalparken i næste planperiode bør afvikle sine projekter af driftsmæssig karakter. Det vil fx være at ophøre med afmærkning af sejlruter i Vadehavet.

Indsatsområde 4. Undervisning, forskning, natur- og kulturformidling

DN bakker op om at nationalparkens samarbejde med netværket Vadehavets Formidlerforum (VFF) fortsætter med en kommunikationsplatform og koordinerende funktion forankret hos nationalparken.

DN mener, at nationalparken kun i begrænset omfang skal bruge ressourcer på events, hvor formålet blot er at synliggøre nationalparken og Verdensarven.

Indsatsområde 5. Lokalsamfund, erhverv og turisme

DN er positiv over for at Nationalpark Vadehavet støtter op om samarbejde med lokale partnere, aktiviteter og projekter, som bidrager til en positiv og bæredygtig lokal udvikling, som er til at leve af og med. DN mener dog ikke, at nationalparken skal tage rolle som den part der initiere og bruger medarbejderressourcer på denne type aktiviteter og projekter. DN kan derfor ikke bakke op om den nye indsats om, at "Nationalparken Vadehavet skal i arbejdet med at udvikle partnerprogrammet udvide viften af partnere til sektorer og brancher der dels kan understøtte nationalparkens værdier, dels kan skabe nye værdier for nationalparkens natur, kultur og lokale udvikling."

Indsatsområde 6. Trilateralt Vadehavssamarbejde og Verdensarv

Når der planlægges for nye indsatser hvor Nationalpark Vadehavet indgår i bæredygtige samarbejde internationalt, bør det være indsatser og samarbejder med fokus på natur og biodiversitet.

Med venlig hilsen

DN Tønder, DN Esbjerg, DN Varde, DN Fanø og
Annette Eigaard, Naturpolitisk medarbejder (aei@dn.dk)